

Enar Finland ("Enar") kiittää mahdollisuudesta saada lausua Oikeusministeriön mietinnöstä "Sananvapausrikokset, vainoaminen ja viestintärauhan rikkominen" ("mietintö"). Enar yhtyy mietinnössä ilmaistuun huoleen kansallisen lainsäädännön ongelmista ja erityisesti Suomen saamien lukuisten Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ("EIT") antamien langettavien tuomioiden osoittamiin puutteisiin arvioitaessa erityisesti sananvapauden ja muiden moniarvoisen ja demokraattisen yhteiskunnan perusarvojen kalliisuuksia.

Enar katsoo yleisesti, että ehdotettujen säädösten tulisi olla neutraaleja yhtä lailla käytetyn viestimen kuin viestin muodonkin suhteen. Ehdotuksessa mainitut kategoriat "lähettämällä viestejä tai soittamalla puheluita" sitoo lainsäädännön nykyisin käytössä oleviin viestinnän muotoihin. Säädännön rakentaminen sen sijaan täysin neutraaliksi viestin ja valitun viestimen suhteen mahdollistaisi lainsäädännön soveltumisen myös uusien viestintämuotojen ilmaantua. Tällaiseen ratkaisuun on päädytty mm. Kanadassa roskapostilainsäädännön osalta.

Enar ilmaisee huolensa, ettei mietinnössä ole riittävästi otettu huomioon myöskään internetin välityksellä tapahtuvaa viestintää vaan huomio on kiinnittynyt erityisesti perinteisiin medioihin. Esimerkiksi loukkaavan viestin poistaminen on ilmeisen tarpeeton toimi verkossa välitettävän viestin osalta, kuten EIT:n ratkaisu tapauksessa Mosley osoittaa. Samoin mainittu tapaus osoittaa, ettei ennakkoinen kieltokään ole tehokas keino estää yksityisyyttä loukkaavan viestin välittämistä. Näin ollen Enar katsoo, että olisi ensiarvoisen tärkeää selvittää miten internetissä levitettyä loukkaavaa tai solvaavaa materiaalia tulisi käsitellä siten, että voitaisiin taata, ettei tehty loukkaus jää pysyväksi.

Enar pitää myönteisenä laajuutta, jolla mietinnössä huomioidaan vihapuheen aiheuttamat erityiset ongelmat. Mietinnössä epäselväksi jää kuitenkin RL 6:5 4: kohdan mukaisen koventamisperusteen suhde rasistiseen tai muutoin syrjivään loukkaukseen. Mikäli koventamisperusteella viitataan tällöin teon arviointia automaattisesti törkeänä, johtaa kanta samanlaiseen ongelmalliseen arvioon kuin nykyinen joukkoviestimiä koskeva säännös. Toisin sanoen kaikki rasistiset lausumat olisivat törkeitä ennakkolisesti, mikä olisi omiaan johtamaan monien perusteltujenkin puheenvuorojen välttämiseen ankaran tuomion pelossa ("chilling effect"). Toisaalta jos tulkinnalle tarkoitetaan ankaroittamista asteikon sisällä, on se tällöin merkitykseltään vähäinen koska korvausten enimmäismäärä ei muuta kuin poikkeuksellisesti voi olla lähellä esimerkiksi pahoinpitelystä tuomittavia korvauksia. Enar esittääkin mietinnössä selvennystä rasistisen motiivin arviointiin tai vaihtoehtoisesti erillistä rikosnimikettä koskemaan syrjiväksi tai rasistiseksi arvioitavan, loukkaavan viestin välittämistä.

Enar katsoo myös, että julkisuusarvon ("right of publicity") arviointi uudistuksen yhteydessä olisi tarpeen. Tällöin voitaisiin seurata esimerkiksi saksalaisessa oikeusjärjestyksessä kehittyneitä yleisiä identiteetin suoja ("Allgemeines Persönlichkeitsrecht"), joka yleisesti koskee kaikkea henkilöstä julkaistua tietoa ulottuen myös julkisuuden henkilön mahdollisesti omaankin taloudellisiin oikeuksiin, jotka koskevat heistä otettuja kuvia tai kertovia uutisia. Tällainen arviointikriteeri monipuolistaisi erityisesti julkisuuden henkilöiden yksityiselämää koskevan uutisoinnin arviointia. Saksassa ko. oikeudenala on kehittynyt erityisesti mietinnössä laajasti

viitatus Von Hannover -tapauksen seurauksena (ks. esim. Coors, Corinna: Headwind from Europe, German Law Journal vol. 11 no. 5, s. 527-537).

Lisätietoja lausunnosta antaa:

Toni Selkälä

sähköposti: totase@utu.fi

puh. 045 2351473

Saint-Quay-Portrieux'ssa, 20.6.2012.